

ΘΕΩΡΙΑ & ΠΡΑΞΗ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Συνταγματικό - Διοικητικό & Ευρωπαϊκό Δίκαιο

Μηνιαία έκδοση
νομολογίας, νομοθεσίας, αρθρογραφίας & πρακτικής

Κατάργηση της αργίας της Κυριακής

ΣτΕ ΕΑ 307/2014

[παρατ. Π. Λαζαράτος]

Φορολογικός έλεγχος στην κατοικία

φορολογουμένου

ΓνωμΝΣΚ ΟΛ 256/2014

[παρατ. Χρ. Πουλάκος]

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ISSN 1791-4108

12037/10-11-2014

Με κάθε έντυπη συνδρομή ΔΩΡΟ η ηλεκτρονική από το 2008. Ενημερωθείτε στο www.nb.org

Νομικές Συμβολές

Η αρχή της οικονομικότητας ως έκφραση
της νομιμότητας,
Ν. Ρένεση

Η διαμόρφωση του συστήματος των σχέσεων
Εκκλησίας - Κράτους ενόψει της Αναθεώρησης
του Συντάγματος,
Γ. Πουλής

Δικαστική συμπαράσταση και ψυχική υγεία -
Η διοικητική διάσταση,
Δ. Μυλωνόπουλος

Απεργία Διοικητικού Προσωπικού των ΑΕΙ,
Γ. Πατρίκιος

Διάλογος με τη Νομολογία

Κατάργηση δίκης - Προθεσμία καταθέσεως
δικογράφου
ΣτΕ ΟΛ 3175/2014 [παρατ. Ε. Πρεβεδούρου]

Δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών
ΣτΕ ΟΛ 3316/2014 [παρατ. Αικ. Ηλιάδου]

Ειδικό προστατευτικό καθεστώς οικισμού
ΣτΕ 3349/2014 [παρατ. Μ. Βελεγράκης]

«Δίκη πιλότος» - Περικοπές συνταξιοδοτικών
παροχών
ΣτΕ 3410/2014 επταμ. [παρατ. Έ. Γαλννού]

Κατάργηση ΔΙΒΕΕΤ
ΣτΕ ΟΛ 3177/2014 [παρατ. Κ. Μαρίνος]

Εκκλησιαστικοί υπάλληλοι - Πειθαρχικό δίκαιο
ΣτΕ 131/2014 [παρατ. Κ. Παπαγεωργίου]

ΘΕΩΡΙΑ & ΠΡΑΞΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Συνταγματικό - Διοικητικό & Ευρωπαϊκό Δίκαιο
Μηνιαία έκδοση νομολογίας, νομοθεσίας, αρθρογραφίας & πρακτικής

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Δρόσος Ιωάννης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών

Καμίνης Γεώργιος, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών

Καράκωστας Βελισσάριος, Πρόεδρος Εφετών ΔΔ ε.τ.

Κουγέας Βασίλης, Καθηγητής Ευρωπαϊκού Δημοσionoμικού Δικαίου,
Πάντειο Πανεπιστήμιο

Κρεμαλής Κωνσταντίνος, Καθηγητής Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλειας Νομικής
Σχολής Παν/μίου Αθηνών

Κρόμπας Γρηγόριος, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Λιγωμένου Άννα, Σύμβουλος ΕΛΣυν, ΜΔ ΝΟΠΕ ΕΚΠΑ

Μακρυδημήτρης Αντώνης, Καθηγητής Διοικητικής Επιστήμης Τμ. Πολιτικής
Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης Παν/μίου Αθηνών

Μαραγκού Γεωργία, Σύμβουλος ΕΛΣυν

Μαυρίκας Νικόλαος, τ. Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Μπάρμπας Νικόλαος, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Πέππας Δημήτριος, Σύμβουλος ΕΛΣυν

Ράικος Δημήτριος, Πρόεδρος της Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων,
Εφέτης ΔΔ ε.τ., Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ

Ρεμελις Κωνσταντίνος, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ

Ρόζος Νικόλαος, Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας

Σακελλαροπούλου Αικατερίνη, Σύμβουλος της Επικρατείας

Τσαμπάση Αθανασία, Αντιπρόεδρος ΣΤΕ ε.τ.

Φινοκαλιώτης Κωνσταντίνος, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Χριστόφορος Πέτρος, Σύμβουλος Επικρατείας ε.τ.

Χρυσόγονος Κωνσταντίνος, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Χρυσανθάκης Χαράλαμπος, Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Ανδρουλάκης Βασίλειος, Πάρεδρος ΣΤΕ

Γαλάνη Εύη, Δικηγόρος, ΜΔ Δημοσίου Δικαίου

Γιακουμής Σταμάτης, δφ, LL.M, Πρόεδρος Πρωτοδικών ΔΔ

Διβάνη Χριστίνα, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

Καράλης Παναγιώτης, Εφέτης ΔΔ, LL.M

Καϊμενάκη Ελίνα, Δικηγόρος, ΜΔ, LL.M Δημοσίου Δικαίου

Καούνδουρος Ανδρέας, Δικηγόρος, DEA

Μηλιώνης Νικόλαος, Μέλος Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου,
Αντιπρόεδρος ΕΛΣυν, Επίκουρος Καθηγητής Παντείου

Νάνου Μαριλένα, Δικηγόρος, LL.M Δημοσίου Δικαίου

Παπαθωμάς Απόστολος, Δικηγόρος, ΜΔ Δημοσίου Δικαίου

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Αθανασοπούλου Χαρίκλεια, ΔΝ, Δικηγόρος, Ειδική Επιστήμονας
στον Κύκλο Ποιότητας Ζωής στον Συνήγορο του Πολίτη

Βασιλειάδης Δημήτριος, Πάρεδρος ΣΤΕ

Βλαχόπουλος Σπύρος, Αναπλ. Καθηγητής Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, Δικηγόρος

Βρετού Βασιλική, Δικηγόρος, Διπλ. Μεταπτυχιακού Τίτλου,
Ειδική Επιστήμονας στον Κύκλο Ποιότητας Ζωής στον Συνήγορο του Πολίτη

Γεραπετρίτης Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών

Δελλής Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών

Ζύγουρα Όλγα, Σύμβουλος Επικρατείας

Θεοφυλάκτου Βέρα, Δικηγόρος, ΜΔΕ, LL.M,

Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών, Υπότροφος ΙΚΥ

Θεοκαροπούλου Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια Νομικής ΔΠΘ, Δικηγόρος

Καλλία - Αντωνίου Αγγελική, Διδάκτωρ Νομικής, Δικηγόρος,
Εμπειρογνώμων στο Κοινοτικό Δίκαιο

Κιουσοπούλου Λούση, Δικηγόρος

Κιστάκη Σταυρούλα, Πάρεδρος ΣΤΕ, Αναπλ. Καθηγήτρια ΔΠΘ

Κυριακάκη Ειρήνη, Ειδική Επιστήμονας στον Συνήγορο του Πολίτη,
Διδάκτωρ Νομικής Πανεπιστημίου Freiburg

Μακρής Δημήτριος, Σύμβουλος Επικρατείας

Μαντζούφας Παναγιώτης, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Μαρινάκης Παρασκευάς, Εφέτης ΔΔ

Μαρκόπουλος Νικόλαος, Πάρεδρος ΣΤΕ

Μάτσος Γεώργιος, Δικηγόρος, ΔΝ

Μητκίδης Χρήστος, Πάρεδρος ΝΣΚ

Μουστακας Μελέτης, Επίκουρος Καθηγητής Παντείου Παν/μίου, Δικηγόρος

Ντουκάνης Χρήστος, Σύμβουλος της Επικρατείας

Ξηρός Θανάσης, Δικηγόρος, Διδάκτωρ Παν/μίου Αθηνών

Πανατζόπουλος Πέτρος, Δικηγόρος, ΔΝ

Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος, Επίκουρος Καθηγητής

Νομικής Σχολής ΑΠΘ, Δικηγόρος

Παπαπαναγιώτου-Λέζα Αγγελική, Εφέτης Δ.Δ.

Παπαρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη Πατρίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών

Πατρίκιος Γεώργιος, Δικηγόρος, ΔΝ

Παυλάκη Σοφία, Δικηγόρος

Πεδιαδιτάκη Τώνια, Δικηγόρος, ΜΔΕ Δημ. Δικαίου, DEA Φορολογικού Δικαίου

Πικραμένος Μιχάλης, Σύμβουλος της Επικρατείας, Επίκουρος Καθηγητής ΑΠΘ

Πολίτης Χρήστος, Δικηγόρος

Πρεβεδούρου Ευγενία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Σκουρής Παναγιώτης, Δικηγόρος, ΔΝ

Σκυλάκου Ευαγγελία, Ειδική Επιστήμονας στον Συνήγορο του Πολίτη,
ΜΔΕ Δημοσίου Δικαίου

Στράνης Δημήτριος, Αναπληρωτής Καθηγητής Α.Τ.Ε.Ι. Πειραιά,
Ειδ. Επιστήμων Οικον. Πανεπ. σε βαθμ. Αναπλ. Καθηγητή, Δικηγόρος παρ' ΑΠ και ΣΤΕ

Συνοδινός Χάρης, Διδάκτωρ Νομικής, τ. Ειδικός Επιστήμονας Τμήματος Δημοσίου

Δικαίου Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

Τζιράκη Ευαγγελία, Πάρεδρος ΣΤΕ

Τομαράς Δημήτριος, Πάρεδρος ΣΤΕ

Τριπολιτσιώτη Μαριλένα, Πάρεδρος ΣΤΕ

Τροβά Ελένη, Δικηγόρος, ΔΝ

Τσαπάγας Μιχάλης, Διδάκτωρ Νομικής Πανεπιστημίου Μονάχου

Τσιλιώτης Χαράλαμπος, Επίκ. Καθηγητής Παν/μίου Πελοποννήσου ΔΝ, Δικηγόρος

Τσόγκας Πάνος, Πρωτοδικής ΔΔ

Τσόγκας Χαράλαμπος, Δικαστικός Πληρεξούσιος ΝΣΚ

Φιλίππου Διονύσιος, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ

Χατζηφώτης Φώτης, Δικηγόρος, Νομικός Σύμβουλος Νομαρχιακής

Αυτοδιοίκησης Ανατ. Αττικής

Ψάρας Άλκης, Δικηγόρος, ΔΝ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ/DTP
DESKTOP PUBLISHING

Χάρης Καρατζάς
ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ,
Μαυρομικάλη 23, 106 80 Αθήνα, Τηλ.: 210 3678800, 3678802,
Fax: 210 3678819, www.nb.org • e-mail: info@nb.org

Λίλα Καρατζά, Δικηγόρος, HRM
Εύη Γαλάνη, Δικηγόρος, ΜΔ, **Μαριλένα Νάνου**, Δικηγόρος, LL.M
Ανδρέας Καλλιγιάς
Ανδρέας Μενούνος
Γιάννης Δεδούσης

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η ΕΚΔΟΣΗ ΜΑΣ
ΕΙΝΑΙ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ: Φυσικά πρόσωπα, 100 € • Νομικά πρόσωπα, 150 € • Οργανισμοί - Τράπεζες, 185 €
Δικηγορικοί Σύλλογοι, 125 € • Φοιτητές, 75 € • Εξωτερικού: Κύπρος, 120 € • Λοιπές Χώρες 500 € • Τιμή τεύχους, 15 €

Κωδικός εντύπου: 018237 - ISSN 1791-4108

Δικαστική συμπαράσταση και ψυχική υγεία - Η διοικητική διάσταση

Περίληψη: Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης διέπεται από κανόνες του αστικού δικαίου. Όμως η συνταγματική προστασία της προσωπικότητας του ψυχικά πάσχοντος ενεργοποιεί τις Ανεξάρτητες Αρχές για την ανάληψη αποτελεσματικής δράσης στο πεδίο εφαρμογής.

Ι. Εισαγωγή

Ο ορισμός της ψυχικής υγείας υπήρξε αντικείμενο διαφωνίας σε διάφορους πολιτισμούς ανά τους αιώνες. Ακόμα και στην εποχή μας είναι δύσκολο να υπάρξει συμφωνία. Ο ορισμός ότι ψυχική υγεία είναι η έλλειψη ψυχικών διαταραχών μάλλον δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Η ψυχική υγεία, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, αποτελεί «μια κατάσταση ευεξίας, όπου το άτομο αντιλαμβάνεται τις ικανότητές του, μπορεί να αντιμετωπίσει τις συνήθεις δυσκολίες της ζωής, είναι σε θέση να εργάζεται παραγωγικά και είναι ικανό να προσφέρει στην κοινότητα¹».

Ένα από τα γενικώς παραδεκτά χαρακτηριστικά της ψυχικής υγείας είναι το λειτουργικό δικαίωμα της συνεχούς και ακατάπαυστης βελτίωσής της. Μάλιστα η ψυχική υγεία δεν προσδιορίζεται συσχετιζόμενη με μεμονωμένα άτομα αλλά ως κατάσταση ισορροπίας ενός ατόμου με τους άλλους και το περιβάλλον του γενικότερα. Επομένως η προαγωγή της ψυχικής υγείας πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο συγκεκριμένης πολιτικής, εφόσον σύμφωνα με τον ΠΟΥ είναι «ένα οργανωμένο σύστημα από αρχές, αξίες και στόχους βελτίωσης της ψυχικής υγείας και μείωσης

1. WHO (2001). Strengthening mental health promotion, Geneva, World Health Organization, Fact Sheet, No 220. Στο Βασιλειάδου Μαρία (2008). Επίκτητος. Στρατηγικές Αξιολογικής Γνωστικής Εκπαίδευσης, Αθήνα: Βήτα, σελ. 23.

Δημήτριος Ν. Μυλωνόπουλος
Καθηγητής Α.Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Ειδικός
επιστήμων Πανεπιστημίου Πατρών

του φορτίου των ψυχικών διαταραχών σε ένα πληθυσμό»².

Η ψυχική κατάσταση του ανθρώπου καθορίζεται από *πολλαπλούς παράγοντες*, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι βιολογικοί π.χ. γενετική, φύλο, οι ατομικοί π.χ. προσωπική εμπειρία, οι οικογενειακοί και κοινωνικοί π.χ. κοινωνική υποστήριξη, καθώς και οι οικονομικοί και περιβαλλοντικοί π.χ. κοινωνική θέση και συνθήκες διαβίωσης³. Η κακή ψυχική υγεία συνεπάγεται προβλήματα και ένταση, μειωμένη λειτουργία που συνδέεται με αγωνία, συμπτώματα και διαγνωσμένες διανοητικές διαταραχές, όπως η σχιζοφρένεια και η κατάθλιψη⁴.

Η Ψυχιατρική, όπως προκύπτει από τον επιστημονικό της ρόλο, αξιολογεί την ανθρώπινη συμπεριφορά και καλείται να αντιμετωπίσει την παρεκκλίνουσα από το στερεότυπο συμπεριφοράς του μέσου ανθρώπου. Η αναγνώριση αυτής της διαφορετικότητας οδήγησε στη θέσπιση ιδιαίτερου νομοθετικού πλαισίου που βασίσθηκε στην αντίληψη ότι υπήρχε αναγκαιότητα να προστατευτούν τα άτομα αυτά από τον ίδιο τον εαυτό τους

2. WHO (2004), ό.π. σελ. 23.

3. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2005). Πράσινο Βιβλίο Βελτίωση της ψυχικής υγείας του πληθυσμού. Προς μια στρατηγική σχετικά με την ψυχική υγεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Βρυξέλλες, 14.10.2005, COM(2005) 484 τελικό, σελ. 4, στο http://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/mental/green_paper/mental_gp_el.pdf, πρόσβαση την 8.8.2013.

4. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2005). ό.π. σελ. 4, στο http://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/mental/green_paper/mental_gp_el.pdf, πρόσβαση την 8.8.2013.

αλλά και η κοινωνία από αυτά. Όμως, η διευθέτηση των θεμάτων των προσώπων που παρουσιάζουν ψυχικά προβλήματα οδηγεί στον περιορισμό αν όχι στην εξάλειψη των ατομικών ελευθεριών τους. Μάλιστα, σ' αυτή τη διαδικασία είναι σημαντικός ο ρόλος του ψυχιάτρου, με συνέπεια η άσκηση της ψυχιατρικής να διέπεται από τις εγγυήσεις της έννομης τάξης. Έτσι, ως υποειδικότητα της Ψυχιατρικής, διαμορφώνεται η Ψυχιατροδικαστική, για την επαρκή άσκηση της οποίας απαιτείται η γνώση βασικών εννοιών της νομικής επιστήμης και η εξοικείωση με τη δικαστική διαδικασία⁵.

Καθίσταται αναγκαία η διασύνδεση της Ψυχιατρικής Επιστήμης με τη Νομική Επιστήμη, τόσο στο χώρο του Δημοσίου Δικαίου όσο και στο χώρο του Ιδιωτικού Δικαίου. Ειδικότερα, η διασύνδεση αυτή, στο Ποινικό Δίκαιο αφορά στο θέμα του καταλογισμού στην τέλεση αξιόποινης πράξης, στο Αστικό Δίκαιο στον τομέα της δικαιοπρακτικής ικανότητας και ειδικότερα στο θεσμό της δικαστικής συμπαράστασης, στην ακούσια νοσηλεία κ.λπ. Τονίζεται ότι αν και η σχέση της ψυχιατρικής πραγματογνωμοσύνης με τη δικαστική απόφαση είναι άμεση, ο δικαστής είναι αυτός που απονέμει δικαιοσύνη και ο ρόλος του ψυχιάτρου αποκτά συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Το ερώτημα, πότε ο ασθενής είναι ανίκανος για να δηλώσει τη βούλησή του σε τέτοιο βαθμό έτσι ώστε να στερηθεί το δικαίωμα να αποφασίζει για τον εαυτό του είναι θέμα της δικαιοσύνης και όχι της ιατρικής⁶. Ο ψυχίατρος συμμετέχει στη διαδικασία λήψης της απόφασης σχετικά με το θεσμό της δικαστικής συμπαράστασης ως ο κατ' εξοχήν ειδικός (πραγματογνώμονας) στα θέματα διανοητικής ικανότητας και βούλησης⁷. Έτσι, ο κοινός χώρος της Ψυχιατρικής και της Νομικής συνίσταται στη διαλεκτική που αναπτύσσεται μεταξύ της ανάγκης για θεραπεία του πάσχοντος προσώπου και της ανάγκης για ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, χωρίς η μία να ικανοποιείται σε βάρος της άλλης. Πρόκειται για ανάγκες, οι οποίες ως δικαιώματα υγείας και προσωπικότητας, κατοχυρώνονται συνταγματικά στο δικαιοσύνη σύστημα της χώρας.

Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης, νομοτεχνικά, συμπεριλαμβάνεται στον ιδιαίτερο κλάδο του Αστικού Δικαίου, στο Οικογενειακό Δίκαιο, καθώς η φροντίδα των πασχόντων προσώπων ανατίθεται κατά κανόνα στα μέλη

της οικογένειας⁸. Η οικογένεια αποτελεί το κύριο φυσικό υποστηρικτικό σύστημα για τον άρρωστο και τη βασική και πολλές φορές μοναδική πηγή φροντίδας γι' αυτόν⁹.

Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης εντάσσεται στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του οικογενειακού δικαίου που ξεκίνησε με το Ν 1329/1983, και που με το Ν 2447/1996 ενοποιήθηκαν σ' αυτό το θεσμό οι παλαιότεροι θεσμοί της δικαστικής αντιληψης και της δικαστικής απαγόρευσης, σε μια διαφορετική οπτική στην αντιμετώπιση των προσώπων που χρήζουν προστασίας και βοήθειας κατά τη διαχείριση των υποθέσεών τους. Με τη νέα ρύθμιση δόθηκε απόλυτη προτεραιότητα στην προστασία της προσωπικότητας και αξιοπρέπειας των πασχόντων προσώπων. Αυτό αποδεικνύεται, όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του νόμου, και από την επιλογή των όρων στη διατύπωση των διαφόρων άρθρων, ώστε να είναι συμβατή με τα πορίσματα της ψυχιατρικής επιστήμης και στην αποφυγή του στιγματισμού μέσα στο όλο πλαίσιο της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης¹⁰. Επίσης, αυτό ενισχύει η αναγνώριση του δικαιώματος στον ίδιο τον πάσχοντα να μπορεί να ζητήσει να τεθεί στο καθεστώς της δικαστικής συμπαράστασης. Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης συνιστά ένα βήμα προόδου σε σύγκριση με το προγενέστερο καθεστώς προστασίας των πασχόντων προσώπων¹¹.

II. Η συνταγματική κατοχύρωση της προσωπικότητας

Σύμφωνα με το Σύνταγμα 1975/1986/2001/2008, άρθρο 2, παρ. 1. «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώ-

5. Αθ. Δουζένης, και Λ. Λύκουρας, (2008). Ψυχιατροδικαστική, Αθήνα: Ιατρικές εκδόσεις Π.Χ. Πασχαλίδης ΕΠΕ, σελ. V.)
6. Α. Πολίτης, και Ρ. Γορνέλης, (2008). Ανοϊκή συνδρομή. Στο Αθ. Δουζένης, και Λ. Λύκουρας, Ψυχιατροδικαστική, σελ. 153. Αθήνα: Ιατρικές εκδόσεις Π.Χ. Πασχαλίδης ΕΠΕ.
7. Αθ. Δουζένης, (2008). Ικανότητα δικαιοπραξίας - Σύνταξη διαθήκης. Στο Αθ. Δουζένης, και Λ. Λύκουρας, Ψυχιατροδικαστική, σελ. 268, Αθήνα: Ιατρικές εκδόσεις Π.Χ. Πασχαλίδης ΕΠΕ.

8. Από την αρχαιότητα, τα μέλη της οικογένειας αναλάμβαναν την φροντίδα των ατόμων με ψυχικά προβλήματα, PBS, Timeline: *Treatments for Mental Illness*, στο <http://www.pbs.org/wgbh/amex/nash/timeline/index.html>, πρόσβαση 25.8.2013.
9. Μ. Οικονόμου, (2010). Ο ρόλος της οικογένειας στην ψυχοκοινωνική αποκατάσταση. Στο Γ.Κ. Χριστοδούλου, (επιμ.), Προληπτική Ψυχιατρική και Ψυχική Υγιεινή, Αθήνα: Βήτα Ιατρικές εκδόσεις, σελ. 559.
10. Ως ψυχιατρική μεταρρύθμιση θεωρείται η αλλαγή στη φιλοσοφία και την πρακτική της αντιμετώπισης του ψυχιατρικού ασθενούς, με τη μετάβαση από το παραδοσιακό ψυχιατρικό ίδρυμα στις εναλλακτικές δομές ψυχιατρικής περίθαλψης και αποκατάστασης στον κοινωτικό χώρο Β.Π. Κονταξάκης - Γ.Ν. Χριστοδούλου, (2005). Κοινωνική και Κοινωνική Ψυχιατρική. Στο Β.Π. Κονταξάκης, - Μ.Ι. Χαβάκη-Κονταξάκη, και Γ.Κ. Χριστοδούλου, (επιμ.), Προληπτική Ψυχιατρική και Ψυχική Υγιεινή (σελ. 49-53). Αθήνα: Βήτα Ιατρικές εκδόσεις, σελ. 51. Αναλυτικότερα βλ. Μ. Μαδιανός, (2009). Οι περιπέτειες της ημιτελούς μεταρρύθμισης: Από την περίπτωση της «Λέρου» στο «Ψυχαργός». Στο Συνήγορος του Πολίτη. *Η Ψυχιατρική Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα*, Σακέλλης, Ι. (επιμ.) (σελ. 13-23). Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, σελ. 13-23.
11. Ν. Λειβαδίτης, (2008). Άσκηση της Ψυχιατροδικαστικής στην Ελλάδα. Στο Αθ. Δουζένης, και Λ. Λύκουρας, Ψυχιατροδικαστική, Αθήνα: Ιατρικές εκδόσεις Π.Χ. Πασχαλίδης ΕΠΕ, σελ. 319.

που αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας». Μάλιστα, η διάταξη αυτή είναι θεμελιώδης και εντάσσεται στον κύκλο των συνταγματικών διατάξεων που δεν υπόκεινται σε αναθεώρηση¹². Τα πολιτειακά όργανα οφείλουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους να σέβονται την αξία του ανθρώπου και τα δικαστικά όργανα υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν, ως αντισυνταγματικό, κανόνα δικαίου που θίγει κάθε εκδήλωση της ανθρώπινης αξίας¹³. Η συνταγματική προστασία της αξίας του ανθρώπου εξειδικεύεται στις ακόλουθες διατάξεις του Συντάγματος:

1) *Προστασία της ζωής και της τιμής*. Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2, όλοι όσοι βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων¹⁴.

2) *Προστασία του ανθρώπου έναντι βιοϊατρικών παρεμβάσεων*. Στο άρθρο 5 παρ. 5 προβλέπεται ότι καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας. Τα σχετικά με την προστασία κάθε προσώπου έναντι των βιοϊατρικών παρεμβάσεων καθορίζονται με ειδικότερο νόμο.

3) *Απαγόρευση των βασανιστηρίων*. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 2, τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας, ή άσκηση ψυχολογικής βίας, καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται, όπως προβλέπονται σε ειδικότερο νόμο.

4) *Προστασία των προσωπικών δεδομένων*. Σύμφωνα με το άρθρο 9α, καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως ειδικότερος νόμος ορίζει.

Ειδικότερα, η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1, που υποχρεώνει την πολιτεία να σέβεται και να προστατεύει την αξία του ανθρώπου, αποτελεί κατευθυντήρια διάταξη για τον ασφαλή προσδιορισμό της έννοιας της προσωπικότητας. Αυτό σημαίνει ότι στο εννοιολογικό περιεχόμενο της προσωπικότητας εμπίπτουν εκείνες οι αστάθμητες αξίες της περιουσιακής και προσωπικής σφαίρας του ατόμου, οι οποίες συνδέονται με την αξία του ως ανθρώπινου όντος, δηλ. ενδεικτικά η ζωή, η σωματική ακεραιότητα, η ψυχική υγεία, η τιμή, η προσωπική ελευθερία, η σφαίρα του απορρήτου, η εικόνα

του προσώπου, η ιδιωτική ζωή, η απόλαυση των πραγμάτων κοινής χρήσης (περιβαλλοντικών αγαθών) κ.λπ¹⁵.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1, καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη. Μάλιστα η διάταξη αυτή δεν υπόκειται σε αναθεώρηση¹⁶.

Προσωπικότητα είναι ο γενικός όρος που χρησιμοποιείται για την περιγραφή της χαρακτηριστικής συμπεριφοράς ενός ατόμου, σε απάντηση στις εσωτερικές και εξωτερικές εμπειρίες¹⁷.

Προσωπικότητα είναι η ενεργός πραγματικότητα του ατόμου, ως κοινωνικού φαινομένου και ως υποκειμένου το οποίο αυτοπραγματώνεται σε διάφορα είδη κοινωνικής επικοινωνίας και πράξης. Οι κοινωνικές ιδιότητες της προσωπικότητας εκδηλώνονται στις πράξεις, στην διαγωγή και στις σχέσεις της, προς τους άλλους ανθρώπους. Από αυτά τα εξωτερικά εκδηλούμενα διαβήματα είναι δυνατόν, σε ορισμένο βαθμό, να αξιολογηθεί ο εσωτερικός κόσμος του ανθρώπου και οι πνευματικές και ηθικές ιδιότητές του¹⁸. Η αξιολόγηση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας εκλαμβάνεται ως μια συνεχής προσπάθεια με σκοπό την επίτευξη της αίσθησης της ταυτότητας, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια μιας αδιάλειπτης προσπάθειας αυτοπαρατήρησης των χαρακτηριστικών του υποκειμένου και της ταυτόχρονης σύγκρισής τους με ένα ευρύ φάσμα χαρακτηριστικών ταυτότητας άλλων ατόμων στο πλαίσιο ενός συγκεκριμένου κοινωνικο-πολιτισμικού περιβάλλοντος¹⁹.

Προσωπικότητα είναι ο ειδικός συνδυασμός φυσικών, ηθικών, πνευματικών και κοινωνικών γνωρισμάτων του ανθρώπου²⁰. Η έννοια της προσωπικότητας εκλαμβάνεται ως ενότητα σωματικών, ηθικο-ψυχικών και πνευματικών στοιχείων, τα οποία διαμορφώνονται μέσω της ενεργού συμμετοχής του ατόμου στην κοινωνία βίου - δράσεων - αξιών

12. Δ. Μυλωνόπουλος, (2001). Το Σύνταγμα. Νομοτεχνική προσέγγιση της αναθεώρησης του 2001. Αθήνα: Σταμούλης ΑΕ, σελ. 15.

13. Ι.Κ. Καράκωστας, (2011). Το Δίκαιο της Προσωπικότητας, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη. σελ. 37.

14. Εξαιρέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο.

15. Ι.Κ. Καράκωστας, (2011). Το Δίκαιο της Προσωπικότητας, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 41.

16. Δ. Μυλωνόπουλος, (2001). Το Σύνταγμα. Νομοτεχνική προσέγγιση της αναθεώρησης του 2001. Αθήνα: Σταμούλης ΑΕ, σελ. 15.

17. Β. J. Sadock, and V. A. Sadock, (2007). Kaplan & Sadock's Εγχειρίδιο Κλινικής Ψυχιατρικής, (επιμ. Γ. Παναδημητρίου), τέταρτη έκδοση, Αθήνα: Ιατρικές εκδόσεις Λίτσας, σελ. 367.

18. Β. Α. Βαζιούλιν, (1994). Η Προσωπικότητα, *Τετράδια Ψυχιατρικής*, (μετρ. Δ. Πατέλης), Νο 48, στο <http://www.ilhs.tuc.gr/gr/Prosopikotita1.htm>, πρόσβαση την 21.8.2013.

19. Μαρία, S. Vassiliadou, (2008). «Επίκτητος». Στρατηγικές Αξιολογικής Γνωσιακής Εκπαίδευσης, (μετρ. Χρ. Χριστινιάκη-Γλάρου), Προαγωγή Ψυχικής Υγείας και Εκπαίδευση, Αθήνα: Βήτα, σελ. 37.

20. Ι.Κ. Καράκωστας, (2011). Το Δίκαιο της Προσωπικότητας, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 35.

και ιδεών με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας. Το δικαίωμα της προσωπικότητας έχει ιδιαίτερη φυσιογνωμία, είναι δικαίωμα ηθικό και περιουσιακό, αυτοτελές για κάθε πρόσωπο, απαράγραπτο, απολύτως προσωποπαγές και απόλυτο²¹.

Σύμφωνα με τον Σπυριδάκη²², το δικαίωμα της προσωπικότητας περιλαμβάνει όλες τις δυνατές εξουσίες - συντελεστές της ατομικότητας και μοναδικότητας κάθε προσώπου, την εξουσία για την ελεύθερη ανάπτυξη αυτών των συντελεστών. Έτσι, το δικαίωμα της προσωπικότητας συνίσταται από α) ένα θετικό περιεχόμενο, δηλ. την εξουσία του προσώπου για την ελεύθερη ανάπτυξη των συντελεστών της ατομικότητάς του και β) από ένα αρνητικό περιεχόμενο, δηλ. την εξουσία του προσώπου να απαιτεί από τους άλλους σεβασμό της προσωπικότητάς του και να αποκλείει κάθε δραστηριότητα των άλλων που θίγει την προσωπικότητά του. Το περιεχόμενο του δικαιώματος της προσωπικότητας συνίσταται από τα αγαθά που προστατεύονται από αυτό, στα οποία συγκαταλέγονται τα σωματικά ή φυσικά αγαθά π.χ. ζωή, υγεία, σωματική ακεραιότητα, τα ψυχικά αγαθά π.χ. ψυχική υγεία και συναισθηματικός κόσμος, η τιμή, η ελευθερία κ.λπ.

Ως ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας εννοείται η δυνατότητα δράσης του ανθρώπου με αδέσμευτο τρόπο. Η δυνατότητα αυτή αναπτύσσεται σύμφωνα με τις ικανότητες του που απορρέουν από την ιδιαιτερότητά του ως συνειδητού όντος. Στο πλαίσιο αυτό, καταβάλλεται προσπάθεια για την ολοκλήρωση της σωματικής, πνευματικής, ηθικής και κοινωνικής υπόστασής του. Η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας εκδηλώνεται με την κοινωνική, οικονομική και επαγγελματική ελευθερία, την ελευθερία της εργασίας, την ελευθερία της επιχειρηματικής δραστηριότητας, την ελευθερία της επιστημονικής δράσης, την ιδιωτική πρωτοβουλία και αυτονομία κ.λπ. Ιδιαίτερη εκδήλωση της ελευθερίας ανάπτυξης της προσωπικότητας συνιστά η ελευθερία των συμβάσεων που θεωρείται θεμελιώδης αρχή στο χώρο του ιδιωτικού δικαίου. Με την ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας συνάδει η έννοια της αυτοδιάθεσης του ατόμου, δηλαδή το δικαίωμά του να διαθέτει ελεύθερα τον εαυτό του. Η αρχή της αυτοδιάθεσης του ανθρώπου εκφράζεται στην ελευθερία επιλογής του προσώπου του αντισυμβαλλομένου, της σύναψης σύμβασης ή μη, και του καθορισμού του περιεχομένου της σύμβασης.

Στο πλαίσιο του ανθρωποκεντρικού συστήματος, η ελληνική έννομη τάξη αναγνωρίζει την ιεράρχηση των έννομων αγαθών και προτάσσει την προστασία της ζωής, της υγείας, της σωματικής ακεραιότητας, της αξιοπρέπειας σε σχέση με

άλλα έννομα αγαθά, όπως η κυριότητα, η οικονομική ελευθερία κ.λπ. Στο Σύνταγμα κατοχυρώνεται με σαφήνεια η αξία του ανθρώπου και μέσω του δικαιώματος ανάπτυξης της προσωπικότητας, ανακηρύσσεται η αξία του ανθρώπου σε θεμελιώδη κανόνα, μέσω και βάσει του οποίου διαμορφώνεται το όλο σύστημα των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων²³. Η προσωπικότητα είναι συγχρόνως γίνεσθαι και γενόμενο, είναι η συνειδητή αίσθηση του εαυτού, όπως παρουσιάζεται στην ιστορικότητά του²⁴.

Επίσης, ο Αστικός Κώδικας, προστατεύει ειδικά το γενικό δικαίωμα στην προσωπικότητα. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 57, «όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Σε περίπτωση που η προσβολή αναφέρεται στην προσωπικότητα προσώπου που έχει πεθάνει, το δικαίωμα αυτό έχουν ο σύζυγος, οι κατιόντες, οι ανιόντες, οι αδελφοί και οι κληρονόμοι του από διαθήκη».

Η διακινδύνευση ή μη των αγαθών της προσωπικότητας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το ίδιο το πρόσωπο, από το κοινωνικό περιβάλλον που ο ίδιος έχει επιλέξει, από τον τόπο και χρόνο και τις περιστάσεις εντός και υπό το κράτος των οποίων δραστηριοποιείται ο ίδιος ο φορέας του δικαιώματος. Κατά κανόνα, τα αγαθά που προσβάλλονται, εκτός από τη ζωή, την υγεία και τη σωματική ακεραιότητα, είναι η τιμή, η υπόληψη, η ιδιωτική ζωή και σφαίρα του απορρήτου, η οικογενειακή τάξη, η εικόνα, η φωνή, ο γραπτός και προφορικός λόγος, ο ψυχικός κόσμος, τα προσωπικά δεδομένα, το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού και αυτοκαθορισμού, το θρησκευτικό συναίσθημα, το δικαίωμα στη γενετική ταυτότητα, το δικαίωμα στην εργασία, κ.λπ.²⁵. Τα σωματικά αγαθά, όπως η ζωή, η υγεία, η σωματική ακεραιότητα, φυσική και ψυχική, καθώς επίσης η ελευθερία κίνησης και δράσης, η σεξουαλική ελευθερία, το δικαίωμα χρήσης και απόλαυσης των αγαθών του περιβάλλοντος, είναι έννομα αγαθά που αναπόσπαστα συνδέονται με τη φυσική προσωπικότητα του ατόμου. Ιδιαίτερα, η υγεία του ανθρώπου σε όλες τις μορφές της, δηλ. σωματική, συναισθηματική και ψυχική, αποτελεί στοιχείο της προσωπικότητάς του²⁶.

Εκφράσεις της προσωπικότητας συνιστούν επίσης ο συναισθηματικός και ψυχικός κόσμος του ανθρώπου, ανεξάρτητα αν τα συναισθήματα και η ψυχική ισορροπία ως εσωτερικές

21. *I.K. Καράκωστας*, (2011), ό.π., σελ. 54.

22. *I.Σ. Σπυριδάκης*, (2004). Εισηγήσεις Αστικού Δικαίου, Γ' έκδοση, Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Αντ. Σάκκουλας, σελ. 48-49.

23. *I.K. Καράκωστας*, (2011). Το Δίκαιο της Προσωπικότητας, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 74.

24. *Ι. Βαρτζόπουλος & Ε. Τζεμπελίκος*, (2009). Ο ασθενής με διαταραχή προσωπικότητας. Στο *Λ. Λύκουρας - Κ. Σολδάτος - Γ. Ζέρβας*, Διασυνδεδετική Ψυχιατρική, Αθήνα: Βήτα, σελ. 222.

25. *I.K. Καράκωστας*, (2011), ό.π. σελ. 90.

26. *I.K. Καράκωστας*, (2011), ό.π. σελ. 293.

αξίες φαίνεται να προσιδιάζουν περισσότερο στη σφαίρα της ηθικής παρά του δικαίου²⁷.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Συντάγματος, το κράτος έχει την υποχρέωση να μεριμνά για την υγεία των πολιτών και να παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων.

III. Η δικαστική συμπαράσταση

Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης αφορά μόνο τα φυσικά πρόσωπα. Ο θεσμός αυτός τέθηκε σε εφαρμογή με το Ν 2447/1996, άρθρο 13 και περιλαμβάνεται στα άρθρα 1666-1688 του Αστικού Κώδικα. Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης αφορά α) κατά κανόνα στον ενήλικο και β) στον ανήλικο που βρίσκεται υπό γονική μέριμνα ή επιτροπεία, μόνο στο τελευταίο έτος της ανηλικότητας.

Ο ενήλικος τίθεται σε δικαστική συμπαράσταση όταν α) αδυνατεί να φροντίζει μόνος για τις υποθέσεις του λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή λόγω σωματικής αναπηρίας. Η αδυναμία φροντίδας των υποθέσεών του αρκεί να είναι μερική και δεν είναι απαραίτητο να συντρέχει η ολική αδυναμία, β) εκθέτει τον εαυτό του, το σύζυγό του, τους κατιόντες του ή τους ανιόντες του στον κίνδυνο της στέρησης, λόγω ασωτίας, τοξικομανίας ή αλκοολισμού (άρθρο 1666 ΑΚ).

Ως ψυχική ή διανοητική διαταραχή νοείται οποιοδήποτε ψυχικό ή διανοητικό πρόβλημα που παρακωλύει την ελεύθερη διαμόρφωση της βούλησης ή της κρίσης, όπως είναι οι γνήσιες ψυχώσεις, οι οργανοψυχικές παθήσεις που οφείλονται σε παθολογοανατομικές αλλοιώσεις του εγκεφάλου ή και σε άλλες εγκεφαλικές διαταραχές, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η γεροντική άνοια²⁸. Η ψυχική ή διανοητική διαταραχή δεν είναι απαραίτητο να είναι μόνιμη, αρκεί και η προσωρινή. Όμως, απαιτείται να συντρέχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της διαταραχής και της αδυναμίας του προσώπου να φροντίζει μόνο του τις υποθέσεις του.

Η προστασία της προσωπικότητας του πάσχοντος θεωρείται ως ακρογωνιαίος λίθος του θεσμού για τη θέση του ατόμου σε δικαστική συμπαράσταση, τόσο σε ουσιαστικό όσο και σε δικονομικό επίπεδο (ΕφΑθ 816/2009). Ειδικότερα, ειδική εκδήλωση της πρόθεσης του νομοθέτη για προστασία της

προσωπικότητας του ψυχικά ή διανοητικά πάσχοντος αποτελεί και η δυνατότητα του για αυτόβουλη διαμόρφωση των σχέσεων του χωρίς εξωθεν επιδράσεις. Έτσι, η δικαστική συμπαράσταση επαφίεται στο ίδιο ή μόνο στο ίδιο πρόσωπο στην περίπτωση της σωματικής αναπηρίας. Επίσης, η αυτοδιάθεση εξασφαλίζεται από τη δυνατότητα που παρέχει ρητά ο νόμος στο πρόσωπο να υποδείξει το δικαστικό συμπαραστάτη του. Επιπρόσθετα, στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται η υποχρέωση του δικαστηρίου να επικοινωνεί με τον συμπαραστατούμενο, ώστε να σχηματίσει άμεση αντίληψη για την κατάσταση του, όπως και η υποχρέωση του να συνεκτιμά τη γνώμη και τις επιθυμίες του ψυχικά πάσχοντος.

Η δικαστική συμπαράσταση έχει ως στόχο την προστασία του πάσχοντος και το συμφέρον του, προσωπικό-περιουσιακό-ηθικό, πρέπει να συνιστά τον κύριο άξονα όλων των δράσεων που αναλαμβάνονται στην εξυπηρέτησή του. Έτσι, πέρα από την προστασία της προσωπικότητας του πάσχοντος, απαιτείται και η προστασία του συμφέροντός του.

Η δικαστική συμπαράσταση ανατίθεται με απόφαση του δικαστηρίου κατά κανόνα σε φυσικό πρόσωπο που καλείται δικαστικός συμπαραστάτης και σε περίπτωση μη εύρεσης κατάλληλου δικαστικού συμπαραστάτη σε νομικό πρόσωπο.

Το δικαστήριο διορίζει, ως δικαστικό συμπαραστάτη, το πρόσωπο που έχει προταθεί από αυτόν που αφορά ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης, εφόσον έχει συμπληρώσει το 16^ο έτος της ηλικίας του και κρίνεται κατάλληλο και πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις διορισμού. Σε περίπτωση που δεν προταθεί κάποιος πρόσωπο ή αυτό που προτάθηκε δεν κρίνεται κατάλληλο, το δικαστήριο επιλέγει ελεύθερα το κατάλληλο πρόσωπο αφού λάβει υπόψη του α) την εκφρασμένη βούληση του συμπαραστατέου να αποκλεισθεί συγκεκριμένο πρόσωπο, β) τους δεσμούς του με τους συγγενείς του ή άλλα πρόσωπα και ιδίως με τους γονείς του, τα τέκνα του και το σύζυγό του, γ) τον κίνδυνο που ελλοχεύει από την τυχόν υφιστάμενη αντίθεση συμφερόντων ανάμεσα στον συμπαραστατέο και σ' αυτόν που πρόκειται να διορισθεί (άρθρο 1669 ΑΚ).

Σε κάθε περίπτωση στερητικής δικαστικής συμπαράστασης το δικαστήριο μπορεί να διορίσει περισσότερους του ενός δικαστικούς συμπαραστάτες, εφόσον συντρέχουν ιδιαίτεροι λόγοι που αφορούν στο συμφέρον του συμπαραστατούμενου. Σε κάθε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ των δικαστικών συμπαραστατών, αρμόδιο για την επίλυση της είναι το εποπτικό συμβούλιο. Επίσης, κάθε δικαστικός συμπαραστάτης που διαφωνεί ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που έχει έννομο συμφέρον, μπορεί με αίτησή του στο δικαστήριο να ζητήσει την επίλυση της διαφωνίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 1670 ΑΚ, δεν μπορεί να διορισθεί ως δικαστικός συμπαραστάτης: (α) Το πρόσωπο που δεν έχει

27. *I.K. Καράκωστας*, (2011), ό.π., σελ. 295.

28. Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΙ-ΨΥ), Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - Ιατρική Σχολή - Ψυχιατρική Κλινική, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), Όμιλος Μελετών & Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΟΜΑΣ ΑΕ) (2007), *Οδηγός διαχείρισης νομικών προβλημάτων των ενόικων μονάδων ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης*, Μονάδα Υποστήριξης & Παρακολούθησης «Ψυχαργώς - Β' Φάση», Μάρτιος 2007, Αθήνα, σελ. 19.

πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα. Ο τυχόν διορισμός του δεν παράγει έννομα αποτελέσματα, (β) Ο ενήλικος για τον οποίο έχει διοριστεί προσωρινός δικαστικός συμπαράστατης, (γ) Το πρόσωπο που συνδέεται με σχέση εξάρτησης ή με οποιονδήποτε άλλο στενό δεσμό με τη μονάδα ψυχικής υγείας, στην οποία ο συμπαραστατέος έχει εισαχθεί για θεραπεία ή απλά διαμένει. Το δικαστήριο στις δύο τελευταίες περιπτώσεις, αν υπάρξει διορισμός υποχρεούται να προβαίνει και αυτεπάγγελτα σε ανάκλησή του. Όμως ο διορισμός παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματα, μέχρι την ανάκλησή του.

Σε περίπτωση μη εύρεσης κατάλληλου φυσικού προσώπου για να διοριστεί ως δικαστικός συμπαράστατης, η δικαστική συμπαράσταση ανατίθεται σε σωματείο ή ίδρυμα, το οποίο έχει συσταθεί ειδικά για το σκοπό αυτό (άρθρο 1671 ΑΚ). Το σωματείο ή το ίδρυμα πρέπει να διαθέτει το κατάλληλο προσωπικό και την κατάλληλη υποδομή. Σε περίπτωση μη λειτουργίας κατάλληλου σωματείου ή ιδρύματος, η δικαστική συμπαράσταση ανατίθεται στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία.

Για τη συναίνεση του δικαστικού συμπαράστατη, από την οποία εξαρτάται η ισχύς ορισμένων ή και όλων των δικαιωμάτων του προσώπου που έχει υποβληθεί σε επικουρική δικαστική συμπαράσταση, απαιτείται ο έγγραφος τύπος, δηλαδή η συναίνεση παρέχεται με έγγραφο (άρθρο 1683 ΑΚ). Η έγγραφη συναίνεση του δικαστικού συμπαράστατη πρέπει να χορηγηθεί στο συμπαραστατούμενο πριν τη σύναψη της δικαιοπραξίας και η τυχόν έλλειψή της δεν θεραπεύεται με μεταγενέστερη έγκριση²⁹. Οι πράξεις του συμπαραστατούμενου, για τις οποίες ο νόμος απαιτεί τη συναίνεση του δικαστικού συμπαράστατη, είναι άκυρες, αν επιχειρήθηκαν χωρίς αυτή τη συναίνεση. Την ακυρότητα προτείνει μόνο ο δικαστικός συμπαράστατης, ο συμπαραστατούμενος και οι καθολικοί και οι ειδικοί διάδοχοί του. Σε περίπτωση άρνησης του δικαστικού συμπαράστατη να παράσχει την έγγραφη συναίνεσή του, αποφασίζει το δικαστήριο μετά από σχετική αίτηση του συμπαραστατούμενου.

Ο δικαστικός συμπαράστατης έχει καθήκον και δικαίωμα να φροντίζει για τις υποθέσεις του συμπαραστατούμενου, να διαχειρίζεται την περιουσία του και να εκπροσωπεί αυτόν σε κάθε δικαιοπραξία ή δίκη που αφορά τον συμπαραστατούμενο ή την περιουσία του, πάντοτε μέσα στο πλαίσιο της μορφής της δικαστικής συμπαράστασης που καθόρισε το δικαστήριο.

Σε κάθε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεών του, ο δικαστικός συμπαράστατης φέρει ευθύνη. Ευθύνεται για κάθε ζημιά που προκάλεσε στο συμπαραστατούμενο από πταίσμα

κατά την άσκηση των καθηκόντων του και υποχρεούται σε αποζημίωσή του (ΑΚ 1632). Το δικαστήριο, είτε αυτεπάγγελτα είτε μετά από αίτηση του εποπτικού συμβουλίου, μπορεί με απόφασή του να παύει το δικαστικό συμπαράστατη από τα καθήκοντά του (ΑΚ 1651), σε περίπτωση που κρίνει ότι αυτός παραμελεί τα καθήκοντά του ή δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα του συμπαραστατούμενου.

Σύμφωνα με το άρθρο 923 ΑΚ, όποιος έχει την εποπτεία ανηλικού ή ενηλικού ο οποίος τελεί υπό δικαστική συμπαράσταση, ευθύνεται για τη ζημία που τα πρόσωπα αυτά προξενούν παράνομα σε τρίτον, εκτός αν αποδείξει ότι άσκησε την προσήκουσα εποπτεία ή ότι η ζημία δεν μπορούσε να αποτραπεί.

IV. Η διοικητική διάσταση

Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης εκτός από τα δικαστήρια έχει απασχολήσει και τις Ανεξάρτητες Αρχές³⁰, αποκτώντας έτσι και διοικητική διάσταση. Ειδικότερα, αναφορικά με το θεσμό της δικαστικής συμπαράστασης έχουν υπάρξει διοικητικού χαρακτήρα αποφάσεις από τις Ανεξάρτητες Αρχές και συγκεκριμένα από το Συνήγορο του Καταναλωτή, το Συνήγορο του Πολίτη και την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Ο **Συνήγορος του Καταναλωτή**. Με τον Ν 3297/2004 (ΦΕΚ Α' 259) συστήθηκε ο Συνήγορος του Καταναλωτή ως Ανεξάρτητη Αρχή³¹. Η Αρχή αυτή εποπτεύεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων³² και λειτουργεί ως εξωδικαστικό όργανο συναινετικής επίλυσης των καταναλωτικών διαφορών, αλλά και ως συμβουλευτικός θεσμός στο πλευρό της πολιτείας για τη θεραπεία προβλημάτων που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές του. Ο Συνήγορος του Καταναλωτή είναι αρμόδιος για την εξώδικη επίλυση των διαφορών που αναφύονται μεταξύ προμηθευτών και καταναλωτών ή ενώσεων καταναλωτών. Στο πλαίσιο αυτής της αρμοδιότητας, ο Συνήγορος του Καταναλωτή μπορεί να προβαίνει σε συστάσεις και υποδείξεις προς τους προμηθευτές, ιδίως όταν από την επιχειρηματική συμπεριφορά τους θίγεται μεγάλος αριθμός καταναλωτών. Ο Συνήγορος του Καταναλωτή συντάσσει σχετική έκθεση την οποία υποβάλλει τον Ιούνιο κάθε έτους στον Πρωθυ-

29. *Ι.Σ. Σπυριδάκης*, (2004). *Εισηγήσεις Αστικού Δικαίου*, Γ' έκδοση, Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Αντ. Σάκκουλας, σελ. 82.

30. *Δ. Μυλωνόπουλος*, (2012). *Στοιχεία Δικαίου. Ιδιωτικό-Δημόσιο*, Αθήνα: Σταμούλης ΑΕ, σελ. 319-334.

31. Ν 3297/2004 (ΦΕΚ Α' 259) «Συνήγορος του Καταναλωτή - Ρύθμιση θεμάτων, Υπουργείο Ανάπτυξης και άλλες διατάξεις».

32. Το Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, μεταφορών και Δικτύων ιδρύθηκε με το ΠΔ 85/2012 (ΦΕΚ Α' 141) «Ίδρυση και μετονομασία Υπουργείων, μεταφορά και κατάργηση υπηρεσιών».

πουργό και στον Πρόεδρο της Βουλής και με παράλληλη κοινοποίηση στον αρμόδιο υπουργό.

Ο Συνήγορος του Πολίτη. Σύμφωνα με το Ν 3094/2003 (ΦΕΚ Α΄ 10) η ανεξάρτητη αρχή «Συνήγορος του Πολίτη³³» έχει ως αποστολή τη διαμεσολάβηση μεταξύ των πολιτών και των δημοσίων υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των ΝΠΔΔ και των ΝΠΙΔ, για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και την τήρηση της νομιμότητας. Επίσης, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ως αποστολή του την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού. Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν ελέγχεται από κυβερνητικό όργανο ούτε από διοικητική αρχή. Ο Συνήγορος του Πολίτη επικουρείται στο έργο του από πέντε βοηθούς Συνηγότες, από ειδικούς επιστήμονες και από αποσπασμένους υπαλλήλους. Ο Συνήγορος του Πολίτη ερευνά ατομικές διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις ή υλικές ενέργειες των οργάνων των δημοσίων υπηρεσιών που παραβιάζουν δικαιώματα ή προσβάλλουν νόμιμα συμφέροντα φυσικών ή νομικών προσώπων. Ιδίως, ερευνά τις περιπτώσεις, κατά τις οποίες όργανο δημόσιας υπηρεσίας, ατομικό ή συλλογικό: α) προσβάλλει, με πράξη ή παράλειψη, δικαίωμα ή συμφέρον που προστατεύεται από το Σύνταγμα ή το νόμο, β) αρνείται να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται από τελεσίδικη ή προσωρινά εκτελεστή δικαστική απόφαση, γ) αρνείται να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται από διάταξη νόμου ή από ατομική διοικητική πράξη, δ) ενεργεί ή παραλείπει νόμιμη οφειλόμενη ενέργεια κατά παράβαση των αρχών της χρηστής διοίκησης και της διαφάνειας ή κατά κατάχρηση εξουσίας.

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Με το Ν 2472/1997 (ΦΕΚ Α΄ 50), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα³⁴, συστάθηκε η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, με σκοπό την εφαρμογή του νόμου και των άλλων ρυθμίσεων που αφορούν στην προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η αποστολή της Αρχής συνίσταται στην προστασία των δικαιωμάτων της προσωπικότητας και

της ιδιωτικής ζωής του ατόμου στην Ελλάδα. Επίσης, σκοπός της Αρχής είναι η υποστήριξη και καθοδήγηση των υπεύθυνων επεξεργασίας στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους, λαμβάνοντας υπόψη τις νέες ανάγκες, καθώς και την διείσδυση των σύγχρονων ψηφιακών επικοινωνιών και δικτύων. Η Αρχή στρέφει ιδιαίτερα την προσοχή της στην παρατήρηση και αντιμετώπιση ζητημάτων που προκύπτουν με την εξέλιξη των νέων τεχνολογιών και εφαρμογών.

Ως «δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα», θεωρείται κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων³⁵. Τα δεδομένα, που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, καθώς και τα σχετικά με ποινικές δίωξεις ή καταδίκες καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα παραπάνω ενώσεις, θεωρούνται ως «ευαίσθητα δεδομένα».

Ως «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» θεωρείται κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο, με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλειδώμα), η διαγραφή, η καταστροφή.

Ως «αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» θεωρείται κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προστά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια.

Τέλος, ως συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων νοείται *κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βούλησης, που εκφράζεται με τρόπο σαφή και με πλήρη επίγνωση, και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.* Η ενημέρωση αυτή περιλαμβάνει πληροφόρηση τουλάχιστον για το σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προ-

33. Ν 3094/2003 (ΦΕΚ Α΄ 10) «Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις».

34. Ν 2472/1997 (ΦΕΚ Α΄ 50) «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», Ν 3471/2006 (ΦΕΚ Α΄ 133) «Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του Ν 2472/1997». Ν 3917/2011, (ΦΕΚ Α΄ 22) «Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών, χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους και συναφείς διατάξεις».

35. «Υποκείμενο των δεδομένων», θεωρείται το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως με βάση τον αριθμό ταυτότητας ή με βάση ένα ή περισσότερα συγκεκριμένα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική.

σωπικού χαρακτήρα, καθώς και το όνομα, την επωνυμία και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του.

1. Ο Συνήγορος του Καταναλωτή

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή, με την **1522/2007** έγγραφη σύσταση-πόρισμα που απευθύνεται σε συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα αλλά αποκτά ευρύτερη εφαρμογή ως μορφή σύστασης για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας, καλεί αυτά να τηρούν με υπεύθυνο και αυστηρό τρόπο τις διαδικασίες εξακρίβωσης της δικαιοπρακτικής ικανότητας των συναλλασσόμενων προτού προβούν στην χορήγηση πιστώσεων προς αυτούς. Επισημαίνεται στο πόρισμα ότι σε κάθε περίπτωση οι χορηγούμενες πιστώσεις πρέπει να τελούν σε λογική αναλογία με τα περιουσιακά στοιχεία των δανειοληπτών και την πραγματική δυνατότητά τους να εξυπηρετούν τις οφειλές τους.

Ειδικότερα, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο ΣτΚ κάλεσε το πιστωτικό ίδρυμα να προβεί στην καταβολή συγκεκριμένου χρηματικού ποσού στον δικαστικό συμπαραστάτη, αναγνωρίζοντας το μη νόμιμο της καταβολής που έγινε στον συμπαραστατούμενο, χωρίς τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη, μολονότι το πιστωτικό ίδρυμα γνώριζε την επιβολή του θεσμού της δικαστικής συμπαράστασης με προσωρινή διαταγή. Σύμφωνα με την προσωρινή διαταγή του μονομελούς πρωτοδικείου, ο πατέρας (που ήταν και αυτός που έκανε την αίτηση και αυτός που είχε προσφύγει στο Συνήγορο του Καταναλωτή), διορίστηκε προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης³⁶, για την προστασία των οικονομικών

συμφερόντων του γιού του που έπασχε από σοβαρή και μόνιμη ψυχοδιανοητική διαταραχή, με την εξουσία να συνοπογράφει με τον γιό του οποιαδήποτε νομική ή υλική πράξη του που αφορά στη χρησιμοποίηση ή διάθεση ή ανάλωση κινητού ή ακίνητου περιουσιακού στοιχείου ή μετρητών του ή τραπεζικών καταθέσεων.

Όμως, ο Συνήγορος του Καταναλωτή, πέρα από την ευθύνη της Τράπεζας για την πραγματοποίηση της συναλλαγής με τον συμπαραστατούμενο χωρίς να υπάρχει η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη, θέτει και θέμα ευθύνης της Τράπεζας για τις συναλλαγές που συνήψε με τον συμπαραστατούμενο και πριν αυτός τεθεί υπό καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης, εφόσον αυτός έπασχε από ψυχωσική συνδρομή, καθώς όφειλε από την διενέργεια των συναλλαγών να αντιληφθεί την σχετική ανικανότητα του προσώπου. Ο συμπαραστατούμενος και πριν τεθεί σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης είχε προβεί στη σύναψη τραπεζικών συναλλαγών π.χ. λήψη δανείου, πραγματοποίηση αναλήψεων, έκδοση πιστωτικής κάρτας. Στο σχετικό πόρισμα τονίζεται ότι στο πλαίσιο των χρηστών συναλλακτικών ηθών³⁷, η τράπεζα υπέχει αυξημένη υποχρέωση πρόνοιας και προστασίας των συμφερόντων των πελατών της. Η υποχρέωση αυτή εξειδικεύεται με βάση τις ειδικές συνθήκες της κάθε

αφορά η δικαστική συμπαράσταση. Αυτό πρέπει να προκύπτει από σχετικό ιατρικό πιστοποιητικό. Επίσης, η τυχόν αναβολή πρέπει να εγκυμονεί σοβαρό κίνδυνο για τα συμφέροντα του προσώπου. Απαραίτητη θεωρείται η προηγούμενη ακρόαση του συμπαραστατέου και η έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας εκτός αν επίκειται κίνδυνος από την οποιαδήποτε αναβολή.

Το δικαστήριο σε περίπτωση που κρίνει απαραίτητο για τη διασφάλιση των συμφερόντων του συμπαραστατέου, παρέχει στον προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη την εξουσία να συμπαραστέκει τον συμπαραστατέο στη διενέργεια κάθε διαδικαστικής πράξης και στην άσκηση των ένδικων μέσων, αναφορικά είτε με τη διεξαγωγή της κύριας δίκης για την υποβολή στη δικαστική συμπαράσταση, είτε με κάθε άλλη δίκη που αφορά το πρόσωπο ή την περιουσία του.

Σε κάθε περίπτωση κωλύματος του δικαστικού συμπαραστάτη ή σύγκρουσης των συμφερόντων του συμπαραστατούμενου με τα συμφέροντα του δικαστικού συμπαραστάτη, το δικαστήριο με απόφασή του διορίζει ειδικό δικαστικό συμπαραστάτη, μετά από αίτηση του δικαστικού συμπαραστάτη ή αυτεπάγγελτα. Ο ειδικός δικαστικός συμπαραστάτης αναπληρώνει προσωρινά τον δικαστικό συμπαραστάτη για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί το κώλυμα ή υφίσταται η σύγκρουση συμφερόντων. Το δικαστήριο μπορεί να καθορίζει επακριβώς το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο θα ασκείται το έργο από τον ειδικό δικαστικό συμπαραστάτη.

37. Δηλ. των αντιλήψεων του μέσου ανθρώπου ως μέλους του κοινωνικού συνόλου μέσα στα όρια των οποίων πρέπει να περιορίζεται η δραστηριότητα των δικαιοπρακτούντων προκειμένου να θεωρείται σύμφωνη με τη χρηστή και εξέφρονα συναλλακτική συμπεριφορά, και της καλής πίστης, δηλ. της συμπεριφοράς που επιβάλλεται στις συναλλαγές κατά την κρίση χρηστού και εξέφρονα ανθρώπου.

36. Ο νομοθέτης στο άρθρο 1672 ΑΚ, παρέχει τη δυνατότητα στο δικαστήριο να διορίζει προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη. Η δυνατότητα αυτή ασκείται οποτεδήποτε, δηλαδή είτε πριν ή και μετά την έναρξη της διαδικασίας για την υποβολή ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση. Ο διορισμός προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη γίνεται είτε μετά από αίτηση ενός από τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται να ζητήσουν την εφαρμογή του θεσμού, είτε αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο. Ο διορισμός του προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη είναι υποχρεωτικός για το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από τη δημοσίευση της απόφασης μέχρι την τελεσιδικία της. Ο προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης έχει την αρμοδιότητα να λαμβάνει κάθε ασφαλιστικό μέτρο που θεωρείται απαραίτητο για την αποφυγή σοβαρού κινδύνου που ελλοχεύει για το πρόσωπο ή για την περιουσία του συμπαραστατέου. Η προσωρινή δικαστική συμπαράσταση λήγει με την τελεσιδικία της απόφασης της κύριας δίκης. Το δικαστήριο μπορεί, ακόμη και αυτεπάγγελτα, να αίρει την προσωρινή δικαστική συμπαράσταση και οποτεδήποτε άλλοτε, αν ο συμπαραστατέος δεν έχει πλέον ανάγκη αυτού του μέτρου (άρθρο 1673 ΑΚ).

Το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να διορίζει προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη και με προσωρινή διαταγή του (άρθρο 781 ΚΠολΔ). Η προσωρινή διαταγή εκδίδεται όταν συντρέχουν επείγοντες λόγοι υπέρ του διορισμού δικαστικού συμπαραστάτη, λόγω της κατάστασης της υγείας του προσώπου, το οποίο

περίπτωσης, κατά τα οριζόμενα στην ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 περί της υιοθέτησης βέλτιστων πρακτικών εκ μέρους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για την παροχή υπηρεσιών και προϊόντων, ώστε αυτά να προσιδιάζουν στα χαρακτηριστικά του πελάτη³⁸.

Σύμφωνα με το άρθρο 178 ΑΚ, κάθε δικαιοπραξία που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη είναι άκυρη. Η αντίθεση της δικαιοπραξίας προς τα χρηστά ήθη διακριβώνεται από τις περιστάσεις που τη συνοδεύουν, ιδιαίτερα αποφασιστικής σημασίας είναι το στοιχείο της γνώσης ή της υπαίτιας άγνοιας από τους δικαιοπράκτορες των συνθηκών που συνθέτουν το ανήθικο³⁹.

Στο πέμπτο μέρος του πορίσματος - σύστασης, ο Συνήγορος του Καταναλωτή *προσκαλεί τη συγκεκριμένη Τράπεζα να προβεί με δική της αποκλειστικά επιβάρυνση και ευθύνη, στην άμεση ακύρωση του συνόλου των τραπεζικών συναλλαγών, τις οποίες συνήψε με τον συμπαραστατούμενο, είτε αυτές πραγματοποιήθηκαν στο χρονικό διάστημα της δικαστικής συμπαράστασης είτε πριν απ' αυτό*. Συγκεκριμένα καλεί την Τράπεζα: (α) να προβεί στην καταβολή του συγκεκριμένου χρηματικού ποσού στον νόμιμο για την είσπραξή του δικαστικό συμπαραστάτη (που είναι ο καταγγέλλων στον Συνήγορο του Καταναλωτή), (β) να απαλλάξει οριστικά και αμετάκλητα τον καταγγέλλοντα (πατέρα) από το σύνολο των οικονομικών υποχρεώσεων που τον βαρύνουν έναντι της σύναψης του ανοικτού δανείου και της χορήγησης της πιστωτικής κάρτας στον γιό του, καθιστώντας άμεσα ανενεργά τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα που έχουν χορηγηθεί, (γ) να πιστώσει τον κοινό τραπεζικό λογαριασμό του δικαστικού συμπαραστάτη (πατέρα) και του συμπαραστατούμενου (γιού) με συγκεκριμένο χρηματικό ποσό (στην ανάληψη του οποίου είχε προβεί ο γιός).

Επίσης, στο πόρισμα, ο Συνήγορος του Καταναλωτή εφιστά την προσοχή της Τράπεζας στην εφαρμογή του θεσμού της δικαστικής συμπαράστασης και *την καλεί εφεξής να απέχει, στο όνομα της προάσπισης των οικονομικών συμφερόντων του συμπαραστατούμενου, από κάθε είδους τραπεζική συναλλαγή μαζί του, χωρίς την έγκριση του δικαστικού συμπαραστάτη του*. Σύμφωνα με το πόρισμα, ο Συνήγορος του Καταναλωτή διαβίβασε αυτό στον αρμόδιο Εισαγγελέα για τη διερεύνηση τυχόν ύπαρξης ποινικών ευθυνών που έχουν άμεση και διαδραστική σχέση με την υπόθεση.

2. Ο Συνήγορος του Πολίτη

Ο Συνήγορος του Πολίτη με έγγραφό του (18189.09.2.1/28-4-2010) κάλεσε την Περιφέρεια Αττικής να προβεί στην ολο-

κλήρωση της διαδικασίας πολιτογράφησης αλλοδαπής με το να της επιτραπεί να δώσει τον οφειλόμενο όρκο μέσω του δικαστικού της συμπαραστάτη. Ειδικότερα, αλλοδαπή η οποία είχε ζητήσει την πολιτογράφησή της κλήθηκε σε ορκωμοσία προκειμένου να ολοκληρωθεί η σχετική διαδικασία. Όμως η Περιφέρεια Αττικής αρνήθηκε να προβεί στη σχετική ορκωμοσία, επειδή η ενδιαφερόμενη είχε τεθεί, με απόφαση του ΜΠρΠειραιά, σε πλήρη δικαστική συμπαράσταση λόγω βαριάς νοητικής καθυστέρησης. Με την ίδια απόφαση είχε ορισθεί η μητέρα της ως δικαστικός συμπαραστάτης. Ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε ότι με βάση την εγκύκλιο 82215/101146/12-3-2010 της Διεύθυνσης Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, ο αλλοδαπός που αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα νοητικής ή ψυχικής υστέρησης είναι υποχρεωμένος να ζητήσει να τεθεί σε δικαστική συμπαράσταση και ο δικαστικός συμπαραστάτης του νομιμοποιείται να κινήσει τη σχετική διαδικασία πολιτογράφησης του συμπαραστατούμενου και να δώσει τον απαιτούμενο όρκο. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Περιφέρεια Αττικής υποχρεώθηκε να προβεί στην ολοκλήρωση της διαδικασίας πολιτογράφησης της αλλοδαπής, αποδεχόμενη ως νόμιμο τον όρκο που έδωσε η μητέρα της αλλοδαπής με την ιδιότητα του δικαστικού συμπαραστάτη αυτής.

3. Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ασχολήθηκε με τα θέματα που προκύπτουν, από την *παροχή υπηρεσιών γεωεντοπισμού*⁴⁰ όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Κατά κανόνα οι υπηρεσίες αυτές απευθύνονται σε φυσικά πρόσωπα, όπως άτομα, με προβλήματα υγείας, άτομα που είναι επιφορτισμένα με το καθήκον της φροντίδας εκείνων που έχουν προβλήματα υγείας, καθώς και σε γονείς ανηλίκων. Συνοπτικά, οι

40. Οι υπηρεσίες γεωεντοπισμού επιτρέπουν στο «συνδρομητή» της υπηρεσίας, να λαμβάνει γνώση της γεωγραφικής θέσης του «φέροντα» τη συσκευή γεωεντοπισμού. Η συσκευή είναι μικρού μεγέθους, μπορεί να έχει μορφή κουτιού ή ρολογιού, περιλαμβάνει κύκλωμα κινητής τηλεφωνίας (GSM), σύστημα γεωγραφικού προσδιορισμού θέσης (GPS) και κουμπί πανικού. Ως συνδρομητής θεωρείται το άτομο που υποβάλλει την σχετική αίτηση και είναι υπόχρεος για την εξόφληση των λογαριασμών της συνδρομητικής υπηρεσίας ενώ ως κάτοχος της συσκευής θεωρείται το άτομο που φέρει τη συσκευή εντοπισμού. Τα χαρακτηριστικά της υπηρεσίας γεωεντοπισμού καθορίζονται από τον συνδρομητή. Ως τέτοια θεωρούνται οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ενεργοποιείται ο συναγερμός π.χ. η έξοδος από ορισμένη γεωγραφική ζώνη, η υπέρβαση ταχύτητας, η πτώση του ατόμου κ.λπ. καθώς και ο τρόπος ενημέρωσης του συνδρομητή για τη γεωγραφική θέση του φέροντα, π.χ. αποστολή των δεδομένων γεωεντοπισμού μέσω SMS, πρόσβαση μέσω διαδικτύου ή μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας με το κέντρο παρακολούθησης.

38. Λ.Ν. Γεωργακόπουλος, (1999). Χρηματιστηριακό και Τραπεζικό Δίκαιο, εκδ. Π.Ν. Σάκουλας, Αθήνα, σελ. 265-273.

39. Β. Βαθρακοκόλης, (2001). ΕΡΝΟΜΑΚ (Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα), τόμος Α', Φενικές Αρχές, εκδ. ίδιος, σελ. 746.

υπηρεσίες επιτρέπουν στον «συνδρομητή» της υπηρεσίας, να λαμβάνει γνώση της γεωγραφικής θέσης του «φέροντα» τη συσκευή γεωεντοπισμού.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 2472/97, κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις α) το υποκείμενο έδωσε τη γραπτή συγκατάθεσή του, εκτός εάν η συγκατάθεση έχει αποσπασθεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη ή νόμος ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση, β) η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή προβλεπόμενου από το νόμο συμφέροντος τρίτου, εάν το υποκείμενο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του (άρθρο 22 παρ. 1. Ν 3471/2006).

Σύμφωνα με την απόφαση **112/2012** της Αρχής, απαιτείται η έγγραφη συγκατάθεση του φέροντα τη συσκευή γεωεντοπισμού, για τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Τονίζεται ιδιαίτερα ότι σε κάθε περίπτωση που ο φέρον είναι ενήλικος και έχει τεθεί σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης, η συγκατάθεση για την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων πρέπει να δίνεται εγγράφως από τον δικαστικό του συμπαραστάτη.

Με την **101/2012** απόφαση η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα χορήγησε άδεια στην αρμόδια υπηρεσία του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής να παράσχει στοιχεία του ιατρικού ιστορικού δύο προσώπων (μητέρας και κόρης) στην αιτούσα (με την ιδιότητα της κόρης και αδελφής) προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία για τη κίνηση της διαδικασίας να τεθούν η μητέρα της και η αδελφή της σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης.

Ειδικότερα, υποβλήθηκε στην Αρχή από την αρμόδια υπηρεσία του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής, ως υπευθύνου επεξεργασίας, αίτημα με το οποίο ζητείται να χορηγήσει την απαιτούμενη, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 2472/1997, άδεια επεξεργασίας *δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*. Η αιτούσα ζήτησε να της χορηγηθούν από το ΨΝΑ ιατρική βεβαίωση ή ιατρικό πιστοποιητικό σχετικά με την κατάσταση της υγείας της μητέρας της και της αδελφής της και τη νοσηλεία αυτών στο νοσοκομείο για δικαστική χρήση και, ειδικότερα, για την επίκλησή τους ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου για την άσκηση και συζήτηση αίτησης με αντικείμενο τη θέση τους σε δικαστική συμπαράσταση. Σύμφωνα με την αιτούσα τα παραπάνω πρόσωπα λόγω των ψυχικών διαταραχών αδυνατούν να φροντίζουν μόνα για τις υποθέσεις τους και είναι αναγκαία η θέση τους σε δικαστική συμπαράσταση, την οποία πρόκειται να επιδιώξει ενώπιον του δικαστηρίου.

Η Αρχή χορήγησε στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής τη ζητούμενη άδεια, επισημαίνοντας την υποχρέωση του νοσοκομείου να χορηγήσει στην αιτούσα βεβαίωση, στην οποία θα αναγράφεται ότι τα έγγραφα χορηγούνται σ' αυτή προκειμένου να προσκομιστούν *αποκλειστικά ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων και διοικητικών αρχών* για τον παραπάνω προβαλλόμενο από την ίδια σκοπό. Επίσης, επεσήμανε ότι το ΨΝΑ υποχρεούται να ενημερώσει τις δύο πάσχουσες πριν από τη διαβίβαση των παραπάνω στοιχείων, εφόσον - κατά ιατρική εκτίμηση - αυτές έχουν την ικανότητα να αντιληφθούν την έννοια και τις συνέπειες της διαβίβασης αυτής.

Ανάλογα αιτήματα υποβάλλονται κατ' επανάληψη στην Αρχή, η οποία διαχειρίζεται με τον ίδιο τρόπο τα ίδια περιστατικά δηλ. επισημαίνει την υποχρέωση του νοσοκομείου να χορηγήσει την βεβαίωση, στην οποία όμως θα αναγράφεται ότι τα έγγραφα χορηγούνται προκειμένου να προσκομιστούν αποκλειστικά ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων και διοικητικών αρχών για τον παραπάνω προβαλλόμενο σκοπό. Επίσης, επισημαίνεται ότι το νοσοκομείο υποχρεούται να ενημερώσει τον πάσχοντα πριν από τη διαβίβαση των παραπάνω στοιχείων, στο μέτρο που αυτός, κατά την κρίση του αρμοδίου οργάνου του νοσοκομείου έχει την ικανότητα να αντιληφθεί την έννοια και τις συνέπειες της διαβίβασης αυτής⁴¹.

V. Επίλογος

Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης, που επιβάλλεται στον πολίτη για λόγους ψυχικής υγείας, ανήκει στο χώρο του αστικού δικαίου, καθώς αφορά στη στέρση ή στον περιορισμό άσκησης της δικαιοπρακτικής ικανότητας. Παράλληλα, όμως, η ψυχική υγεία του ανθρώπου διέπεται από συνταγματικούς κανόνες που αποσκοπούν στην προστασία της προσωπικότητας, της οποίας συνιστά αναπόσπαστο στοιχείο. Στην επίτευξη της προστασίας αυτής κρίνεται σημαντική η λειτουργία των Ανεξάρτητων Αρχών. Μέσα από το πλαίσιο των αποφάσεών τους, οι οποίες εκδίδονται κατά τη διάρκεια της διοικητικής τους δράσης, καθίσταται δυνατή η εφαρμογή του θεσμού της δικαστικής συμπαράστασης, αναγκαίου στο χώρο των αστικών συναλλαγών, χωρίς να θίγεται η προσωπικότητα του ψυχικά πάσχοντος.

41. Αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 132/2011, 67/2012, 68/2012, 146/2012, 145/2012, 106/2013, 139/2013, 23/2014.